

Kajaanin kaupunki

Kajaanin kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2018–2021 ja laaja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Suunnitelmaosio päivitetty keväällä 2023

10.5.2023

Johdanto

Kajaanin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 2.5.2022. Suunnitelmaa on päivitetty keväällä 2023. Tässä tarkastelussa on otettu huomioon eri ohjelmat ja suositukset. Päivityksessä otettu huomioon myös mm. hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työryhmän sekä ehkäisevän päihdetyön työryhmän kautta nousseet huolet. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä on käyty läpi vaikuttajatoimielimissä. Maaliskuussa 2023 järjestettiin järjestöille sekä kaikille asukkaille suunnattu hyvä olla Kajaa-nissa -työpaja, josta saatua materiaalia on hyödynnetty päivityksessä. Päivittämisessä on huomioitu myös vuosittain laadittavasta hyvinvointiraportista nousseet asiat sekä maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.

Päivitettävää suunnitelmaa on käyty läpi Kajaanin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työryhmän kokouksissa, erillisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan keskittyvän työryhmän kanssa sekä osallisuus- ja hyvinvointijaoston iltakoulussa.

Päivityksen yhteydessä kahta suunnitelman ensimmäistä painopistealuetta: 1. Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet sekä 2. Hyvinvoivat nuoret työelämään on vahvistettu ja toimenpiteitä käyty läpi ja lisätty. Tämä osio toimii Kajaanin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmana siihen saakka, kunnes seuraava hyvinvointisuunnitelma laaditaan. Syksyllä 2024 alkavassa hyvinvointisuunnitelman laatimistyössä valmistellaan kokonaan uusi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma osaksi yleistä hyvinvointisuunnitelmaa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu lastensuojelulakiin (12 §) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (12 §). Kajaanin kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelma on osa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

Kunnan tulee laatia myös **suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi** 5 § (28.10.2022/876) osana hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Tällä hetkellä suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi on ikäihmisiä koskeva painopistealue. Seuraavaa hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa tätä tullaan vahvistamaan.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää myös **ehkäisevän päihdetyön suunnitelman**. Ehkäisevän päihdetyön työryhmän aloitettua tammikuussa 2023, seuraavaan suunnitelmaan saadaan vahvistettua myös tätä osiota. Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä.

Kainuussa on aiemmin ollut alueellinen turvallisuussuunnitelma. Pelastuslaitoksen siirryttyä hyvinvointialueelle, Kajaanin kaupungin tulee laatia oma **turvallisuussuunnitelma**. Tämä on myös järkevä toteuttaa jatkossa osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.

Kunnan on valmisteltava vähintään kerran valtuustokaudessa laaja hyvinvointikertomus sekä tehtävä hyvinvointisuunnitelma tulevalle valtuustokaudelle. Hyvinvointikertomuksessa arvioidaan edellisen valtuustokauden osalta hyvinvoinnin tilaa ja hyvinvointisuunnitelmassa suunnitellaan tavoitteet ja toimenpiteet tulevalle valtuustokaudelle. Kajaanin kaupungin aikaisempi laaja hyvinvointikertomus on tehty vuosilta 2013–2017 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2018–2021. Vuosittainen kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin raportointi on Kajaanissa toteutettu osana kaupungin talousarviota.

10.5.2023

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman laatimisesta vastaa **Kainuun hyvinvointialueen** kuntayhtymän koordinoima alueellinen Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden -työryhmä, jossa on edustajat jokaisesta Kainuun kunnasta.

Kajaanin kaupungin laajan **hyvinvointikertomuksen 2018–2021 ja hyvinvointisuunnitelman 2022–2025** valmistelusta on vastannut monialainen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU)- työryhmä puheenjohtajana liikuntapäällikkö Jarmo Kinnunen ja sähköisen hyvinvointikertomuksen pääkäyttäjänä

yliopettaja Arja Oikarinen Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Muita HYTETU -työryhmän jäseniä ovat kehityspäällikkö Tuula Romppanen suunnittelupäällikkö Jari Kauppinen, riskienhallintakoordinaattori Teemu Korhonen, nuorisosihteerit Eija Pyrrö, varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja Sirpa Kemppainen ja työllisyyspäällikkö Milla Tikkanen. Lisäksi työryhmään kuuluvat Liisa Härmä koulutusliikelaitokselta, terveyden edistämisen erikoissuunnittelija Saara Pikkarainen Kainuun Sote-kuntayhtymästä, aluekehitysasiantuntija Paula Karppinen Kainuun liitosta ja johtava sosiaalityöntekijä Veera Rinne Kainuun Sote-kuntayhtymästä.

Laajan hyvinvointikertomuksen 2018–2021 ja hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 indikaattoritiedot on koottu erilliseen asiakirjaan **”Indikaattoritieto Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2022–2025”**. Indikaattoritiedot päivitetään osana vuosittaista hyvinvointisuunnitelmaa.

Laajassa hyvinvointikertomuksessa 2018–2021 arvioidaan kulunutta valtuustokautta, tunnistetaan keskeisiä eri ikäryhmien hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja arvioidaan indikaattoritietoon peilaten kajaanilaisten hyvinvoinnin tilaa. Hyvinvointikertomustyötä on ohjannut Kajaanin kaupungin strategia ”Luontokaupunki Kajaani – kasvun kärjessä 2022”. Strategian neljä kasvuteemaa ovat 1. Asukkaiden tyytyväisyys, 2. Luonto ja ympäristö, 3. Nuoret keskiössä ja 4. Elinvoima ja osaaminen.

Laajassa hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025 määritellään meneillään olevan valtuustokauden hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja tavoitteet Kainuun alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteiden mukaisesti: 1) Mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö, 2) Terveellisten elintapojen ja toiminta- ja työkyvyn edistäminen, 3) Osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen, 4) Tapaturmien, väkivallan ja turvattomuuden ehkäiseminen.

Painopisteisiin liittyvät tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja arviointimittarit määritellään kaupunkistrategiaa ja hyvinvointikertomusta toteuttavissa ohjelmissa ja suunnitelmissa. Hyvinvointisuunnitelmaa toteutetaan kaupungin eri toimialoilla yhteistyössä ja kumppanuudessa eri järjestöjen, sidosryhmien, viranomaisten ja Kainuun hyvinvointialueen kanssa.

Laaja hyvinvointikertomus 2018–2021

Kajaanin väestön hyvinvoinnin kehitystä vuosina 2018–2021 tarkastellaan ja arvioidaan seuraavassa kuvailevan tiedon, indikaattoritiedon sekä muun tutkimustiedon avulla. Tietoa on saatu TEA-viisarista ja Sähköinen hyvinvointikertomus -työkalusta, johon on koottu mm. kouluterveyskyselyjen, sotkanetin sekä muista tilastoista koottuja tietoja.

10.5.2023

Kuvailevaa tietoa kajaanilaisten hyvinvoinnista hyvinvointikertomuskaudella 2018–2021:

Kajaanissa kuntalaisten omasta hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeys ja sen vahvistuminen nähdään tärkeänä. Kuntalaisten voimaantumisen tukeminen ja osallisuuden vahvistaminen on keskeistä hyvinvointia ja terveyttä edistävässä työssä. Kaupunkilaisille on tarjolla monia mahdollisuuksia osallistua palvelujen kehittämiseen. Esimerkiksi sähköiset palvelut, kansalaistoiminnan tukeminen ja toimintakyvyn ylläpitäminen edistävät kuntalaisten omaa roolia hyvinvoinnin edistämässä.

Varhaiskasvatuksessa toimintaympäristöt ovat terveyttä ja hyvinvointia edistäviä. Tilojen kuntoa tarkastetaan vuosittain tilapalveluiden toimesta. Korjausta vaativat toimenpiteet pyritään tekemään mahdollisimman nopeasti. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia ja toimitaan Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman mukaisesti. Päiväkodeissa on määritelty liikuntavastaavat, jotka muistuttavat liikunnan merkityksestä ja suunnittelevat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen ravitsemussuosituksia. Kajaanin Mamselli tuottaa päiväkotien ruokapalvelun. Mamsellilla ja varhaiskasvatuksella on yhteistyöryhmä, joka käsittelee mm. varhaiskasvatuksesta tulleita palautteita ja linjaa kehittämiskohteita.

Perusopetuksessa on lisätty koulupäivän liikuntaa seuraavilla toimenpiteillä: Koulupäivän liikunnallistamista on edelleen kehitetty, mm. kouluviestikarnevaali, yhteistyötä liikuntatoimen kanssa on tiivistetty ja koulujen liikuntavastaavien verkostoa on ylläpidetty hankkeiden päättymisen jälkeen. Harrastamisen Suomen malli, jossa myös liikuntalajeja mukana on otettu käyttöön. Kouluterveyskyselyn 2021 tulosten mukaan vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrä on kasvanut.

Ympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja koulu yhteisön hyvinvointia on ylläpidetty ja edistetty seuraavilla toimenpiteillä: koulurakennuksiin on panostettu, koulupsykologi-, koulukuraattori- ja miekkaripalveluja on vahvistettu, vastaava kuraattori aloittanut tällä valtuustokaudella,

koulunuorisotyö on vahvistunut, poissaoloihin puuttumisen malli on otettu käyttöön, työpaikkaselvityskäynnit tehdään säännöllisesti (liittyy myös tapaturmien ehkäisyyn), opetusryhmäkoot on saatu maltillisiksi ja erityisen tuen pienryhmiä on perustettu (opettajamitoitus) sekä maahanmuuttajien tukiluokat, kieli- ja kulttuurikoordinaattorit ovat käytettävissä. Tukityöparit kuten Tutka- ja Helppityöparit ovat tukeneet koulutyötä. Samoin SoPu- ja ankuritoiminta ovat olleet käytössä. Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan luokkien työrauhassa on positiivista kehitystä samoin mahdollisuudessa keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista.

Perusopetuksessa fyysinen uhka, turvattomuus ja kiusaaminen ovat lisääntyneet. Tapaturmien ehkäisyyn liittyvä Fiksusti koulutiellä -hanke on pilotoitu ja tapaturmien kirjaamisessa edistytty (Granite). Kouluterveyskyselyn 2021 tulosten mukaan tapaturmat ovat lisääntyneet.

Perusopetuksessa noudatetaan kouluruokailusuosituksia ja perusopetuksen johtoryhmä koontuu Mamsellin kanssa säännöllisesti. Kouluissa järjestetään yhteistyöpalaverit säännöllisesti ja kouluruokailuasiat on kirjattu myös opetussuunnitelmaan. Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan Koululounaan syöminen on lisääntynyt.

10.5.2023

Perusopetuksessa on ollut tavoitteena edistää terveyttä ja puuttua ongelmiin kuten tupakointi, humalajuominen, ylipaino ja seksuaaliterveys. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan huonompaan suuntaan on menty seuraavissa asioissa: elämään tyytyväisyys, mielialaongelmat, päivittäinen tupakointi ja nuuskan käyttö. Parempaan suuntaan on menty: tupakka- tuotteiden kokeilu ja raittius. Perusopetuksessa on käytössä laajennettu tuki, kuten harrastetelut ja perheliput Kaukaveteen ja Biorexiin.

Perusopetuksen kouluilla toimii TASURI-verkosto (perusopetuksen koulujen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus (TAYV) -yhteyshenkilöt). Verkosto on syntynyt alun perin Koulutusavain Oy:n SEGLI-hankkeen (2016–2019) ja Kajaanin perusopetuksen yhteistyön tuloksena ja juurrutettiin hankkeen päätyttyä osaksi perusopetuksen koulujen tasa-arvo- yhdenvertaisuus toimintaa. Kajaanissa kehitetty koulukohtainen yhteyshenkilö -malli on saanut kiitosta mm. Kuntaliitosta, Tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta (TANE) ja Opetushallituksesta. Se on nähty erinomaisena työkaluna niin oppilaitoskohtaisen toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi kuin osana koko kunnassa tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

Kainuun ammatillisen oppilaitoksen (KAO) osalta kouluterveyskyselyjen tuloksista ilmenee, että ammatillisen koulutuksen opiskelijat viihtyvät

opinnoissaan ja opettajat ovat aidosti kiinnostuneet opiskelijoista. Opiskelijat kokevat saavansa hyvin apua opiskeluhuollon henkilöstöltä. Koko opiskelijamäärästä vajaa 30 % käyttää palveluja. Poikien tilanne on saatu selkeästi muuttumaan parempaan suuntaan. Koulunkäyntiin tyytyväisiä on yli 80 % opiskelijoista. Koulu-uupumus on lievästi vähentynyt. Tupakointien opiskelijoiden määrä on jatkanut laskuaan, samoin laittomien päihteiden kokeilut. Täysin raittiiden opiskelijoiden määrä on kasvanut.

Huolta aiheuttaa itsensä yksinäiseksi kokevien opiskelijoiden osuuden tasainen kasvu. Ahdistuneisuuden tunne on selkeästi lisääntynyt KAO:n opiskelijoilla koronapandemian aikana etenkin tyttöjen osalta. Suurena huolen aiheena ja jatkotoimenpiteitä vaativana asiana on tyttöjen ahdistuneisuuteen liittyvän oireilun lisääntyminen. Tähän on hyvä kiinnittää huomiota koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Kajaanin lukiossa on myös haasteena opiskelijoiden kokema yksinäisyys. Luokattomassa lukiossa ryhmäytyminen on vaikeaa, koska ryhmät ovat suuret ja opetusryhmät vaihtuvat jaksoittain. Se, ettei opiskelija opi tuntemaan toisia, edesauttaa yksinäisyyden lisääntymistä ja epäluuloa toisia kohtaan. Se taas lisää psyykkistä turvattomuutta opiskelijoiden keskuudessa. Yksinäisyys ja psyykinen turvattomuus altistaa ja lisää selkeästi ahdistusoireita, masennusta, sosiaalista pelkoa, pelkotiloja. Nuorten mielialaoireilu toisella asteella on lisääntynyt, mikä näkyy ja heijastuu opiskeluun – opiskelut hidastuvat, venyvät ja jopa keskeytyvät mielenterveysongelmien takia.

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä lukioon on hakeutunut nuoria, joilla on opiskelumuotivoinnin puutetta ja heikkoja oppimisvalmiuksia. Lukion nykyiset resurssit eivät riitä sen tuen antamiseen (opiskeluhuolto, oppimisen tuki), jota oppivelvollisuuden piirissä olevat opiskelijat tarvitsisivat. Lisäksi nuorille tarkoitettujen terveystalvelujen tilanne on haasteellinen (esim. lääkäritilanne Vitalissa, nuorisopsykiatrian osaston tilanne).

Ohjaamo Kajaani on palvelupaikka alle 30-vuotiaille, jotka pohtivat omaan elämäänsä liittyviä valintoja ja asioita. Ohjaamossa toimii nuorten apuna etsivä nuorisotyö,

10.5.2023

erityisnuorisotyöntekijä, monikulttuurinen nuorisotyö, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, TE-palvelut, nuorten mielenterveyskuntoutujien vertaistukitoiminta, ev.lut. seurakunnan diakoniatyö, ajanvarauksella KELA sekä ajanvarauksella terveydenhoitaja. Lisäksi tarjotaan tukea nuorten läheisille ikäryhmään liittyvissä asioissa, elämän eri tilanteissa. Ohjaamossa toimii erilaisia nuorten elämönhallinta-, hyvinvointi- ja teemaryhmiä, joissa on myös yksilöohjausta. Tällaisia teemaryhmiä ovat mm. Starttipaja ja Hyvä Päivätoiminta. Lisäksi toimii erilaisia alle 30-vuotiaiden omia ja järjestöjen sekä yhteisöjen tai yhdistysten toimintaryhmiä, joihin voi vapaasti osallistua ja voi tulla kehittämään uusia ryhmiä. Uusia ryhmiä luodaan tarpeen mukaan.

Työvoimapalvelut: Kainuun työllisyydenhoidon kuntakokeilu käynnistyi 1.3.2021. Kuntakokeilun kohderyhmään kuuluvat kaikki kokeilukunnissa asuvat työttömänä tai työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan sekä kaikki työttömänä tai työvoima palveluiden piirissä olevat alle 30-vuotiaat työnhakijat ja vieraskieliset sekä maahanmuuttajat. Kuntakokeilun kunnat vastaavat kohderyhmän TE-palveluista kokeilun ajan. Kuntakokeilut kestävät vuoteen 2024 asti, kunnes suurin osa nykyisistä TE-palveluista siirrettään kuntien järjestämisvastuulle.

Kuntakokeilussa Kajaanissa on ollut asiakkaita koko vuoden ajan noin 1600–1950 henkilöä. Kuntakokeilun kaupungin palkkaamia työllisyyspalveluiden työntekijöitä on ollut yhteensä 4 htv ja valtion palkkaamia työllisyysohjaajia on ollut yhteensä 9 htv. Lisäksi Kajaanin kaupungin kansainväliset palvelut ovat laittaneet omaa henkilöstöresurssia vieraskielisten TE-palveluiden hoitamiseen.

Kajaanissa on panostettu nuorten aikuisten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Vuonna 2020 aloittaneen Pore -hankkeen lisäksi Kainuun soten aikuissosiaalityö ja Kiinteistö OY Kajaanin Pietari sekä Kajaanin seurakunta käynnistivät yhteisösosiaalityön toiminnan Lohtaja-Huuhkajavaaran lähiötuvalla Lohtajalla. Lähiötuvalla on avointa olohuonetoimintaa sekä avoimia ja suljettuja ryhmiä.

Aikuissosiaalityö: Vuoden 2018 lopussa päättyi SOS-Kainuu hanke, joka kehitti sosiaalisen kuntoutuksen toimintaa Kainuuseen ja Kajaaniin. Hankkeen päättymisen jälkeen Kainuun soten aikuissosiaalipalvelut ovat tehneet yhteistyötä monen eri järjestön ja seurakunnan kanssa sosiaalisen kuntoutuksen järjestämiseksi syrjäytyneiden, työvoiman ulkopuolella olevien sekä työttömien ihmisten kuntoutumisen edistämiseksi. Aikuissosiaalityössä on vuonna 2017 otettu käyttöön välitystili-palvelu helpottamaan asiakkaiden talouden hallintaa. Välitystili-palvelussa asiakkaan etuudet ja tulot ohjautuvat Kainuun soten välitystilille ja siltä maksetaan sitten ennalta sovitut menot, kuten asumisenkulut ja loput rahat maksetaan asiakkaan omalle tilille. Vuosina 2018–2020 välitystiliasiakkaiden määrä on kasvanut Kajaanissa.

Kainuun soten aikuissosiaalityössä on vuonna 2018 käynnistetty asunnottomuuden hoitoon ja ehkäisyyn välivuokraus-toiminta yhteistyössä Kajaanin vuokratyöyhtiö Kiinteistö OY Kajaanin Pietarin kanssa. Toiminta on alun perin lähtöisin Kajaanin seurakunnan Naksu-hankkeesta. Kyseessä on tuetun asumisen palvelu, jossa asunnottomalle tai asunnottomuus uhatta olevalle Kainuun sote antaa asunnon välivuokrauksen kautta. Palveluun sisältyy myös asumisenohjausta. Vuosina 2018–2020 aikuissosiaalityössä oli välivuokrauksen asiakkaana yhteensä 54 asiakasta/perhettä. Ilman kyseistä palvelua he olisivat asunnottomina Kajaanissa.

10.5.2023

Asumisolosuhteiden puutteet ovat nousseet vuosina 2018–2020 yhä selvemmin esille Kajaanissa. Kohtuuhintaisia pieniä asuntoja on koko ajan vaikeampi saada. Häiriökäyttäytymistä on enenemässä määrin ja esimerkiksi välivuokrauksella ei voida auttaa kaikkia asunnottomia, koska Kajaanista ei löydy paikkaa mihin heidät voitaisiin asuttaa ilman vakavaa haittaa naapureille. Hankalimmissa tilanteissa ovat ihmiset, joilla on esim. fyysinen vamma ja sen lisäksi diagnosoimaton kehitysvamma tai mielenterveysongelma ja sen lisäksi vaikeita elämänhallinnan ongelmia.

Kajaanilaisten ikääntyminen näkyy hoivaköyhyytenä. Vähävaraisia ikäihmisiä on enemmän tai omaisuus on sidottuna esimerkiksi huonokuntoiseen omakotitaloon. Ikäihmiset tarvitsivat ateriapalveluita ja siivouspalveluita, jotta kotona asuminen mahdollistuisi mahdollisimman pitkään. Vähävaraisilla ei ole kuitenkaan mahdollisuutta hankkia näitä palveluita.

Vuosien 2018–2020 aikana on lisääntynyt aikuissosiaalityöhön tehdyt ilmoitukset yli 18-vuotiaan ilmeisestä sosiaalihuollon tarpeesta koskien nimenomaan ikääntyneitä ihmisiä, jotka eivät pärjää kotona tai joiden asumisolosuhteet ovat huonot. Puutteita on paloturvallisuudessa, asuntojen hygieenisyydessä ja ikäihmisten kyvyssä huolehtia itsestään. Usein taustalla on ikäihmisen päihteiden käyttöä, muistisairautta ja muita elämänhallinnan ongelmia. Haasteita tilanteeseen on tuonut alkuvuodesta 2020 puhjennut COVID 19-pandemia. Ikäihmisillä on yhä useammin se tilanne, ettei heillä ole läheisiä apuna tai tukena tai he ovat esimerkiksi muistisairautensa vuoksi kykenemättömiä ymmärtämään omaa tilannettaan ja etuaan, jolloin jopa asumispaikasta päättämään tarvitaan edunvalvoja.

Kainuun soten aikuissosiaalityössä aloitettiin vuonna 2020 palvelutarpeen arviointien tilastointi ja analysointi. Sen mukaan Kajaanissa aikuissosiaalityön palvelutarpeen arvioinnin asiakkaista on 171 miehiä ja 126 naista. Suurimmat tuen tarpeet olivat, talouteen ja taloudenhallintaan liittyvät, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät, päihteiden käytöstä johtuvat tuen tarpeet, mielenterveysongelmista johtuvat tuen tarpeet sekä toimintakyvystä johtuvat tuen tarpeet.

HYTETU-työ: Kajaanin kaupungin Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työryhmä (HYTETU) on kokoontunut valtuustokauden 2018–2021 aikana kuusi kertaa vuosittain. Ryhmään kuuluu vakinaisia jäseniä kaupungin eri hallinnonaloilta ja liikelaitoksista sekä Kainuun liitosta että Kainuun sotekuntayhtymästä ja Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Sähköistä hyvinvointikertomusta (SHVK) on käytetty apuvälineenä hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimiseen. SHVK oli Kajaanissa käytössä jo edellisellä valtuustokaudella. Sähköiseen hyvinvointikertomukseen sisältyy ”vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa” työkalu, jota on mahdollista hyödyntää vielä nykyistä enemmän.

Menneellä valtuustokaudella on Kajaanin kaupunkiorganisaatiossa tehty hyvinvointia ja osallisuutta edistävä organisaatiomuutos perustamalla uusi osallisuus- ja hyvinvointijaosto. Jaoston tehtävänä on mm. edistää kaupunkilaisten hyvinvoinnin toteutumista kaupungin eri toimialoilla, toimia yhteistyön kehittäjänä ja koordinoijana kaupungin ja järjestöjen välillä, vastata kaupungin osallisuuden toteuttamisesta ja kehittämisestä, myöntää liikunta- ja kulttuuriavustukset ja näiden alojen palkinnot, tapahtuma-avustukset, nuorisoavustukset, asukas- ja kyläyhdistysten avustukset sekä muut kaupungin avustukset, joita ei ole erikseen muualle säädetty sekä päättää avustusten jakoperusteet sekä toimia ehkäisevästä päihde-työstä annetun lain tarkoittamana toimielimenä. Organisaatiouudistuksen myötä,

10.5.2023

kaupunkiin on perustettu hyvinvointikoordinaattorin virka. Hyvinvointikoordinaattori toimii osallisuus- ja hyvinvointijaoston esittelijänä.

Kaupunkilaisilla on ollut mahdollista osallistua hyvinvointityön suunnitteluun vastaamalla kaupungin internetsivuilla marraskuussa 2021 avoimena olleeseen hyvinvointikyselyyn. Kyselyyn vastasi 130 henkilöä, joista 20–39-vuotiaita oli 40 (30,8 %), 40–59-vuotiaita oli 53 (40,8 %) ja yli 60-vuotiaita 37 (28,4 %). Alle 20 - vuotiaita ei vastaajien joukossa ollut lainkaan. Tulosten mukaan kaupunkilaisten mielestä hyvinvointia edistäisivät: toimivat sotepalvelut, toimiva liikenne, turvallisuus, kaupunkiympäristön viihtyisyys, metsäluonnon hyödyntäminen ja koko perheen tapahtumat sekä terveelliset elämäntavat. Kyselyn tulosten mukaan kehitettävää on sotepalveluissa, liikenneturvallisuudessa ja turvallisuudessa, palvelutarjonnassa kuten esimerkiksi erikoisliikkeet ja kivijalkakaupat sekä mielen hyvinvoinnissa. Kyselyyn vastanneista useat kokivat, että Kajaanissa on hyvät kulttuuripalvelut, hyvät liikunta- ja harrastusmahdollisuudet sekä kaunis ja viihtyisä kaupunkiympäristö. Kyselyn tuloksia hyödynnetään eri toimialojen toiminnan suunnittelussa.

Kaupungin viihtyisyyttä on menneellä valtuustokaudella lisännyt Rantapuiston uusiminen ja kaupungin keskustan kehittäminen kävelypainotteiseksi. Toimivat kevyen liikenteen väylät, kuten pyörä- ja kävelytiet ja puistoalueet sekä valaistus lisäävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja edistävät sujuvaa arkea. Kaupungissa on monipuolinen kulttuuritarjonta, johon on matala osallistumiskynnys. Kaupungissa järjestetään ilmaisia kulttuuritilaisuuksia, museoihin on vapaa pääsy ja teatteriin sekä konsertteihin voi päästä Kaiku-kortilla. Peruskoulun oppilaille on luotu Kulttuuripolku ja sen osana 9-luokkalaisilla on etuja antava VIP-passi. Kajaanin kaupunki tekee yhteistyötä laajasti vapaan kulttuurikentän kanssa. Kaupungin toimijat mahdollistavat yhteistoiminnalla vapaankentän toiminnan virkeänä ja laadukkaana. Myös liikunta- paikkarakentaminen, liikuntalaitokset sekä hyvin hoidetut ulkoliikuntapaikat ovat edistyneet kajaanilaisten omaehtoista hyvinvointia. Menneellä hyvinvointikertomuskaudella ovat valmistuneet monitoimikenttä, Kätönlahden koulu ja Lehtikankaan monitoimitalo. Koulu- kiinteistöjen peruskorjaukset ja uudisrakentaminen ovat lisänneet kouluympäristöjen toimivuutta ja viihtyisyyttä sekä terveellistä oppimisympäristöä. Tämä on todentunut myös koulu- terveystarkastusten tuloksissa.

Hyvinvointia ja osallisuutta edistetään myös hanketoiminnalla. Kajaanin kaupunki on mukana yhdessä Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa PORE-hankkeessa (1.11.2020 - 28.2.2023). Hankkeen tavoitteena on Kajaanin Lohtaja-Kettu alueen työttömän koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella olevan työikäisen väestön, erityisesti nuorten osallisuuden, hyvinvoinnin ja työkykyisyyden vahvistaminen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen alueen parhaaksi. Hankkeessa kehitetään toimintakulttuuri, jossa yhdistyy Lohtaja-Kettu alueen asuinalueiden asukkaiden, alueilla toimivan kolmannen sektorin sekä julkisen ja yksityisen sektorin voimavarat. Pää tavoitteena on asuinalueen elinvoiman vahvistaminen ja asukkaiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä hyödyntäen. Hankkeessa innostetaan Lohtaja-Kettu alueen asukkaita kehittämään hyvinvointia edistäviä tuotteita ja palveluja omien tarpeidensa mukaisesti. Hankkeessa käytetään osallistuvaa budjetointia ja digitaalisia menetelmiä osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kainuussa toimii aktiivisesti kuntien alueellinen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työryhmä. Työryhmässä on tehty yhteistyötä kuntien hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien laadinnassa muun muassa siten, että kaikissa Kainuun kuntien

10.5.2023

hyvinvointisuunnitelmissa on otettu käyttöön Hyte-kertoimen indikaattorit. Alueellinen työryhmä on ollut aktiivisesti mukana laatimasta Kainuun alueellista hyvinvointisuunnitelmaa.

Kumppanuus kolmannen sektorin toimijoiden kanssa nähdään tärkeänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Kaupungissa toimivien kylä- ja asukas yhdistysten, aluelautakunnan, vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston, kansanterveys- ja potilasjärjestöjen sekä eläkeläisjärjestöjen rooli hyvinvointityössä on keskeistä. On tärkeää, että ikäihmiset pääsevät liikkumaan esteettömässä ja turvallisessa ympäristössä ja heidän on mahdollista osallistua muun muassa kulttuuripalveluiden pariin. On hyvä, että palvelurakenne olisi kunnossa ja palvelut vaivattomasti saavutettavissa yhdeltä luukulta.

Kajaanin kaupungin Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työryhmällä (HY-TETU) on läheinen yhteistyö Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa erilaisten hankkeiden, opinnäytetöiden ja asiantuntijapalveluiden muodossa. Kajaanin ammattikorkeakoulussa syksyllä 2021 alkanut sosionomikoulutus vahvistaa sosiaalialan osaajien osaamista Kainuussa ja Kajaanissa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymä Liikkumisohjelma on liikkumattomuuden haasteeseen vastaava strategia, jossa määritetään tulevien vuosien toimenpiteet liikkumisen edistämiseksi ja ennen kaikkea liikkumattomuuden vähentämiseksi. Ohjelmaan on kirjattu noin 30 kohdennettua, konkreettista ja poikkialaista toimenpidettä liikkumisen edistämiseksi ja liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden lisäämiseksi. Toimenpiteitä suunnitellaan Kajaanin kaupungin strategian ja valtakunnallisten linjausten mukaisesti etenkin alle kouluikäisiin, kouluikäisiin sekä nuoriin ja ne tapahtuvat seuraavan 1–4 vuoden sisällä. Tavoitteena on, että kajaanilaisten liikkuminen lisääntyy ja istuminen vähentyy kaikissa ikäryhmissä. Lisäksi tavoitteena on kehittää tiedolla johtamisen kulttuuria, luoda toimijaverkosto liikkumisen edistämiseen ja sitouttaa päättäjät, yhteisöt ja yksilöt liikkumisen edistämiseen.

Indikaattoritietoa kajaanilaisten hyvinvoinnista hyvinvointikertomuskaudella 2018–2021:

Hyvinvointikertomuksessa (2018–2021) indikaattoritieto on ryhmitelty aihealueittain ja ikäkausittain seuraavasti: 1. Talous ja elinvoima, 2. Kaikki ikäryhmät, 3. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, 4. Nuoret ja nuoret aikuiset, 5. Työikäiset ja 6. Ikäihmiset. Vertailualueina indikaattoritietoa tarkastellessa on käytetty sekä koko maata että Kainuuta.

Alla olevissa taulukoissa on yhteenveto edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman (2018–2021) painopistealueista ja niille asetetuista tavoitteista. Taulukon viimeisessä sarakkeessa ”Tulos” on arvioitu kunkin painopistealueen tavoitteiden saavuttamista arviointimittareiden eli indikaattoritiedon valossa.

Kunkin painopistealueen osalta on taulukon jälkeen vielä koottu yhteenvetona indikaattoreiden tulokset luokiteltuna: positiivinen kehitys, negatiivinen kehitys ja ennallaan.

Tarkat indikaattoritiedot taulukoina ja graafisesti esitettyinä löytyvät erillisestä word-asiakirjasta ”Indikaattoritieto Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2022–2025”. Tämä asiakirja päivitetään vuosittain ja se toimii siten vuosittaisena hyvinvointisuunnitelmana. Hyvinvointikertomuksen loppuosassa arvioidaan vielä hyvinvoinnin kehitystä menneeltä valtuustokaudelta kuvailevana tekstinä.

10.5.2023

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Tulos
Kuntalaisten osallisuus lisääntyy	Kuntalaiset osallistuvat palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun asiakasraatien tai foorumien kautta	Olemassa olevat henkilöstöresurssit Kaupungin talousarvion mukaiset resurssit Vapaaehtoistyö.fi/ portaali JärjestöKainuu2.0 -hanke 2017–2020 Kaiku-kortti Kainuun Järjestöfoorumi	TEA-viisarin indikaattorit "Palveluiden suunnittelu" ja "Kuntalaisfoorumeja" Äänestysaktiivisuus	Kuntalaiset osallistuvat Palveluiden suunnitteluun (Hyvä tulos) Kunnassa on muita kuntalaisfoorumeja, mutta ei lapsiparlamenttia. Äänestysaktiivisuus on laskenut
Työikäinen väestö on työssä tai koulutuksen piirissä	Etsivä nuorisotyö/nuorisotoimi Yhteistyön vahvistaminen kolmannen sektorin kanssa	Täydennyskoulutus Järjestöjen resurssit ja vapaaehtoisten tärkeä panos Työllisyydenhoidon kumppanuussopimukset kuuden kajaanilaisen yhdistyksen kanssa (Etnika-Kainuu, Kainuun Nuotta, Kajaanin työvoimayhdistys, Kapova, Nakerkaja-Hetteenmäen kyläyhdistys, Spartak - Kajaani) OTE maakunnassa -Polut kuntoon -hanke	Sotkanetin indikaattorit "Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat", "Nuorisotyöttömät", "Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat", "Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat"	Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on vähentynyt Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä on noussut Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on pysynyt ennallaan

Taulukko 1. Kajaanin Laaja hyvinvointikertomus 2018–2021

Painopistealue 1. Talous ja elinvoima

Positiivinen kehitys:

- Ahtaasti asuvien määrä on vähentynyt.
- Koulutustaso on noussut.
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on vähentynyt.
- Rakennetyöttömyys on vähentynyt.
- Kuntalaiset osallistuvat palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun asiakasraatien tai foorumien kautta. Kunnan hyvinvointitavoitteiden toteutuminen on huomioitu tälle valtuustokaudelle laaditussa investointiohjelmassa.

Kuntaan on erikseen nimetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelija, koordinaattori, asiantuntija tms. Kuntalaisten elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia raportoidaan valtuustolle vuosittain.

Paikallisen turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilö johdossa. Väkivaltarikollisuus on kääntynyt Kajaanissa laskuun vuoden 2019 nousun jälkeen.

10.5.2023

Negatiivinen kehitys:

- Väestö vähenee.
- Väestöllinen huoltosuhde heikkenee.
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut.
- Äänestysaktiivisuus sekä kuntavaleissa että eduskuntavaaleissa on laskenut edelleen.
- Kunnassa ei toimi hallituksen tai valtuuston asettamaa lapsiparlamenttia.

Ennallaan:

- Erytiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuus pysynyt aiemmalla tasolla
- Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt ennallaan.
- Sairastavuusindeksi on pysynyt aiemmalla tasolla.
- Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden määrä on pysynyt ennallaan
- Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus on pysynyt ennallaan
- Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden osuus on pysynyt ennallaan
- Lapsiperheiden, yksinhuoltajaperheiden ja yhden hengen asuntokuntien osuus asuntokunnista on pysynyt ennallaan.
- Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä osuus on hieman noussut.
- Taloudellinen huoltosuhde on hieman parantunut.

Painopistealue 2. Lapset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Tulos
Varhaiskasvatus ja kouluympäristö ovat terveelliset, turvalliset ja lasten ja koululaisten terveyttä, hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja edistäviä	Koulupäivän liikuntaa lisätään	Kaupungin talousarvion mukaiset resurssit	TEA-viisari indikaattorit "Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet"	TEA-viisarin tulos hyvä
	Kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja koulu yhteisön hyvinvointia ylläpidetään ja edistetään.	Osallistuminen kouluterveyskyselyyn	TEA-viisarin indikaattorit: "Viimeisin työolotarkastus tehty kolme vuotta sitten", "Opettajamitoitus", "Koulupsykologin työpanos", "Koulukuraattorin työpanos", "Poissaolojen seuranta" ja "Tapaturmien ennaltaehkäisy"	TEA-viisarin tulos hyvä: Koulu ympäristön ja yhteisön tarkastus, Liikuntavälitunnit, Kouluruokailu-suositus toteutuvat. Oppilaiden poissaoloja seurataan.

10.5.2023

	<p>Kouluruokailusuosituksia noudatetaan/ Kajaanin mamselli</p> <p>Koulun opetussuunnitelmassa kuvataan kouluruokailun järjestämisessä tehtävä yhteistyö ruokailusta vastaavan keittiöhenkilökunnan kanssa.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia ja toimitaan Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman mukaisesti</p> <p>Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen ravitsemussuosituksia</p>			TEA-viisari: kouluruokailusuositus tulos hyvä.
	<p>Edistetään terveyttä ja puututaan ongelmiin (erit. tupakointi, humalajuominen, ylipaino, seksuaaliterveys) / Lapsiperheiden terveydenhuolto ja sosiaalihuolto, koulut ja varhaiskasvatus. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017)</p>		<p>Sotkanetin indikaattorit kouluterveyskyselystä</p> <p>"Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, "Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista", "Ylipaino, 8. ja 9. luokan oppilaista</p>	<p>Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeiden määrä on lisääntynyt.</p> <p>Päivittäin tupakoinnin määrä on lisääntynyt. Ylipainoisten osuus on vähentynyt.</p> <p>8. ja 9. luokan oppilailla humalajuominen on lisääntynyt 8. ja 9. luokan oppilailla huumekekkeilut ovat lisääntyneet</p> <p>8. ja 9. luokan oppilailla yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt (Ei yhtään läheistä ystävää osuus)</p>
<p>Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017,10)</p>	<p>Sähköistä asiointia kehitetään ja otetaan käyttöön eri toimijoita palveleva sähköinen informaatiokanava) / Kainuun soten perhepalvelut ja Kajaanin kaupungin sivistyspalvelut</p>	<p>Kainuun soten uudet Internet-sivut (v. 2017), palvelutarjotin ja Omasote -palveluiden kehittäminen, Kainuun nuorisotakuun Internet-sivut, lasten ja nuorten sähköiset palvelut (nuorisotyö)</p>	<p>Seurataan toteutumista</p>	

10.5.2023

		LAPE-kärkihankkeen toimeenpanohanke Mu-kava-Kainuu (Kainuun perhekeskus, vanhemmuuden tuki, eroauttaminen, Maahanmuuttajapalvelut, kotoutumisen edistäminen)		
--	--	--	--	--

Positiivinen kehitys:

- Ylipaino 8. ja 9. luokan oppilailla on vähentynyt.
- Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus, Liikuntavälitunnit, Kouluruokailu-suositus toteutuvat.
- Oppilaiden poissaoloja seurataan.

Negatiivinen kehitys:

- Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen 8. ja 9. luokan oppilailla on lisääntynyt.
- Päivittäin tupakoivien 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä on lisääntynyt.
- Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä on lisääntynyt.
- Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut sekä 8. ja 9. luokan että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilailla.
- 8. ja 9. luokan oppilailla yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt.

Painopistealue 3. Nuoret ja nuoret aikuiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Arviointi
Nuorten aikuisten (18–29 v) rikos- ja häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy ja varhainen tuki (ks. Kainuun turvallisuus-suunnitelma 2015–2018, 19)	Yhteistyön tiivistäminen ja toimintamallien kehittämisen vastaamaan varhaisen tuen tarpeeseen.	Poikkihallinnollinen yhteistyö Etsivä nuorisotyö Ankkuritoiminta (Kajaanin poliisiasema, Kajaanin kaupunki ja Kainuun soten yhteistoimintasopimus. Ehkäisevän toiminnan malli, jonka tavoitteena on puuttua lasten ja nuorten rikolliseen käyttäytymiseen, jo ennen kuin rikoskierre ehtii muodostua.	Sotkanetin, poliisin ja THL:n tapaturmatilastoista kootut indikaattorit (Kainuun turvallisuus-suunnitelma 2015–2018,4): "Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta" "Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa" "Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta" "Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä	Väkivaltarikollisuus on yleisempää Kajaanissa kuin muualla maassa. Määrä on vähentynyt. Määrä on lisääntynyt. Määrä on lisääntynyt. Määrä on lisääntynyt.

10.5.2023

			rikoksista syyllisiksi epäilty / 1000 asukasta" "Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäilty / 1 000 asukasta" "Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta" "Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % 8. ja 9. luokan oppilaista" "Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista" "Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista"	Määrä on vähentynyt. Määrä on lisääntynyt. Seksuaaliväkivaltaa edellisen vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut kaikilla kouluasteilla.
Nuorten mielen terveyden edistäminen	Yhteistyön tiivistäminen		Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0–17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä.	Määrä on noussut

Positiivinen kehitys:

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vähentynyt.
- Nuorisotyöttömien osuus 18–24 –vuotiaasta työvoimasta on vähentynyt.
- Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden huumekokeilut ovat vähentyneet.
- Yksinäisyyden kokemus on vähentynyt sekä lukiolaisilla että ammattiin opiskelevilla.
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä / 1 000 asukasta on vähentynyt.
- Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäiltyjen määrä / 1 000 asukasta on vähentynyt.

Negatiivinen kehitys:

- Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla on lisääntynyt.
- Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden määrä on noussut sekä lukiolaisilla että ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla.

10.5.2023

- Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat kokevat terveydentilansa huonommaksi kuin lukio-
laiset.
- Lukiolaisten huumekekeilut ovat lisääntyneet.
- Alkoholin humalakäyttö on lisääntynyt sekä ammatillisen oppilaitoksen että lukion opis-
kelijoilla.
- Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–
24-vuotiaiden osuus on noussut.
- Mielen terveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0–17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä
on noussut.
- Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden 15–24-vuotiaiden määrä on lisääntynyt.

Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut sekä 8. ja 9. luo-
kan että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilailla.

Poliisin tietoon tulleet huumausainerikosten määrä / 1 000 asukasta on noussut.

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa on lisääntynyt.

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta ovat nousseet.

Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäiltyjen määrä / 1000 asu-
kasta on noussut.

Ennallaan:

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista
AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista määrä pysynyt ennallaan.

Painopistealue 4. Ikäihmiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Tulos
Ikäihmisten turval- linen kotona asu- minen mahdolli- simman pitkään (ks. Kainuun turval- lisuussuunnitelma 2015–2018, 21)	Kotitapaturmia en- naltaehkäistään	Kotihoidon palvelut Järjestöjen resurssit ja vapaaehtoisten tärkeä panos	Sotkanetin indi- kaattori "Kaatumi- siin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65-vuotta täyttä- neillä"	Hoitojaksojen määrä on vähen- tynyt
Ikäihmisten ja ikäntyvien lii- kunta- ja kulttuuri- harrastaminen lii- säntyy	Kajaanin kaupungin Kulttuuriohjelma 2019–2022 Liikuntaolosuh- destrategia 2020	Kaupungin tarjoa- mat liikunta- ja kulttuurimahdolli- suudet Kaiku –kortti Kulttuuriresepti	Esim. tilastot Kau- kaveden kävijä- määristä, kirjaston kävijämäärät, asia- kastytyväisyyssky- selyt	

Positiivinen kehitys:

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65- vuotta täyttäneillä ovat vähentyneet.

Huomioitavaa:

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus on kääntynyt nousuun.

Ennallaan:

Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus on ennallaan.

10.5.2023

Painopistealue 5. Kaikki ikäryhmät

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Tulos
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydentilaa seurataan ja raportoidaan luottamushenkilöjohdossa	Laaja hyvinvointikertomus laaditaan kerran valtuustokaudessa	HYTETU-työryhmä Poikkihallinnollinen yhteistyö	TEA-viisarin indikaattorit "Laaja hyvinvointikertomus", "Johtoryhmä seuraa", "Paikallinen turvallisuussuunnitelma", "Tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa", "Tarkastuskertomus", "Johtamisvas- tuu terveyden edistämässä" ja "Kunnan hyvinvointitavoitteet on huomioitu"	TEA-viisarin indikaattorien tulokset: hyvä "Tarkastuskertomus" tulos: paljon parannettavaa
Kuntalaisten liikunta-aktiivisuus lisääntyy	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan vähintään joka toinen vuosi ja siitä raportoidaan vuosittaisessa hyvinvointikertomuksessa tai vastavassa	HYTETU-työryhmä Poikkihallinnollinen yhteistyö Yhteistyö ja toiminta yhdistysten ja liikunta-seurojen kanssa	TEA-viisarin indikaattorit "Säännöllinen seuranta" ja "Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa"	TEA-viisarin indikaattorien tulokset: hyvä.
	Kuntalaisten ja liikuntatoimen välisen yhteistyön ja toiminnan toteuttaminen	Poikkihallinnollinen yhteistyö Yhteistyö ja toiminta yhdistysten ja liikunta-seurojen kanssa eri ikäryhmien liikunnan edistämässä Järjestetään liikukumisryhmiä ja liikuntaneuvontaa Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA-työkalun käyttäminen)	TEA-viisarin indikaattorit "Yhteistoiminta", "Vaikuttamistavat", "Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa", "työnjako ja yhteistyö", "Liikunnan olosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi" ja "Poikkihallinnollinen työryhmä" sekä "Liikku- misryhmiä"	TEA-viisarin indikaattorien tulokset: hyvä.
Kulttuuri, taide ja liikunta ymmärretään yhtenä tärkeänä hyvinvoinnin taustatekijänä	Sivistystoimiala Liikuntapalvelut Museoiden vapaa pääsy Kulttuurijärjestöjen avustustoiminta kehittää ta- pahtumia Tuetaan paikallisia taiteen tekijöitä	Kaupungin ta- pahtuma-avus- tus Kulttuuri- ja lii- kunta-avustuk- set Kaupungin teat- teri, kansalais- järjestöjen tar- joamat palvelut,	Asiakaspalaute Kävijämäärä -tilastot Kirjasto, lainaa- jia/asukasluku %	Kirjasto lainaajamäärä on vähentynyt

10.5.2023

	Kajaanin kaupungin Kulttuuriohjelma 2019–2022 Liikuntaolosuhdestrategia 2020	kulttuurin vapaa-ajan kentän toimijat, Kaiku –kortti Nuorten kulttuuritoiminnan tukeminen (sivistystoimiala vastaa)		
--	---	---	--	--

Positiivinen kehitys:

- Laaja hyvinvointikertomus on laadittu kerran valtuustokaudessa.
- Liikuntaseurojen ja yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin kokoontuu säännöllisesti.
- Kunta toteuttaa liikuntapaikkojen tai -palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi.
- Kohdennettuja liikkumisryhmiä järjestetään liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan vähintään joka toinen vuosi.
- Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat ovat osallistuneet lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA).
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.
- Kunnassa on määritelty, mikä hallintokunta koordinoi terveyttä ja hyvinvointia.
- Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.
- Viimeksi laadittuun kunnan hyvinvointikertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta.
- Terveydenedistämistäktiivisyys Kajaanin kuntajohdossa on kohentunut edelleen.

Negatiivinen kehitys:

Kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista ei ole arvioitu tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa kerran valtuustokaudessa.

10.5.2023

Laaja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025 määritellään meneillään olevan valtuustokauden hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja tavoitteet.

Kuntien hyvinvointityötä ohjaa valtakunnalliset ja alueelliset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen strategiset ohjelmat. Kajaanin kaupungin hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on huomioitu valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä sekä toimeenpanosuunnitelma. [Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen 2030: Valtioneuvoston periaatepäätös](#) ja [Toimeenpanosuunnitelma](#).

Kainuun alueellinen hyvinvointikertomus 2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 on hyväksytty maakuntavaltuustossa vuonna 2021. Alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma on laadittu Kainuun soten koordinoimana ja työhön ovat osallistuneet edustajat kaikista Kainuun kuntien HYTETU-työryhmistä. [Hyvinvointikertomus 2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2024 \(kainuu.fi\)](#).

Kainuun alueellisesta hyvinvointisuunnitelmasta käy ilmi alueen väestönkehitys. Kainuussa oli asukkaita 72 306 vuoden 2019 lopussa. Kainuun väkiluku laskee ennusteen mukaan alle 70 000 asukkaaseen seuraavan vuosikymmenen aikana. Ikääntyneiden suhteellinen osuus kasvaa ja työikäisen väestön osuus vähenee (THL 2018). Väestön väheneminen jatkuu ennusteen mukaan vuoteen 2040 mennessä alle 60 000 asukkaaseen, 18 % nykyisestä. Kajaanissa asukkaita oli vuoden 2019 tilastotiedon mukaan 36 709 ja ennusteen mukaan väkimäärä vähenee 12 prosenttia vuoteen 2040 mennessä, jolloin väkiluvun ennustetaan olevan 32 253.

Kunta	Väestö 2019	Ennuste 2040	Muutos, lkm	Muutos, %
Hyrnsalmi	2 271	1 522	-707	-32
Kajaani	36 709	32 253	-4 469	-12
Kuhmo	8 190	5 761	-2 417	-30
Paltamo	3 273	2 594	-689	-21
Puolanka	2 528	1 675	-853	-34
Ristijärvi	1 272	1 001	-260	-21
Sotkamo	10 336	9 050	-1 264	-12
Suomussalmi	7 727	5 340	-2 354	-31
Kainuu	72 306	59 196	-13 110	-18

Taulukko 2. Kainuun väestö v. 2019 lopussa ja ennusteen mukaan v. 2040. www.sotkanet.fi

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa on myös tuotu esille hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen haasteet Kainuussa. Ne ovat **mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö, terveellisten elintapojen ja toiminta- ja työkyvyn edistäminen, osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen** sekä **tapaturmien, väkivallan ja turvattomuuden ehkäiseminen**. Näihin haasteisiin pyritään vastaamaan painopistealueittain määritellyillä tavoitteilla ja toimenpiteillä. Painopistealueet alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa ovat: 1) Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet, 2) Hyvinvoivat nuoret työelämään, 3) Hyvinvoivana työssä ja eläkkeelle, 4) Hyvinvoiva ikäihminen ja turvallinen arki ja 5) Vaikuttava hyte-työ.

Edellä luetellut Kainuun alueellisen hyvinvointisuunnitelmassa määritellyt terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen painopistealueet on valittu myös Kajaanin kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopistealueiksi. Seuraavissa taulukoissa näkyvät kunkin painopistealueen

10.5.2023

tavoitteiden lisäksi suunnitellut toimenpiteet, vastuutahot ja arviointimittarit. Arviointimittareissa on huomioitu Hyte-kertoimen indikaattorit, siten että kaikki Hyte-kertoimeen vaikuttavat indikaattorit ovat Kajaanin kaupungin laajan hyvinvointisuunnitelman 2018–2020 tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa mukana. Yksityiskohtaisempaa tietoa hyvinvointisuunnitelman arviointimittareista on erillisessä asiakirjassa asiakirjaan ”Indikaattoritieto Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2022–2025”.

Hyvinvointisuunnitelman kaksi ensimmäistä painopistealuetta: 1. Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet sekä 2. Hyvinvoivat nuoret työelämään muodostavat Kajaanin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman.

10.5.2023

Taulukko 3: Kajaanin Laaja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Painopistealue 1. Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet

Painopistealue 2. Hyvinvoivat nuoret työelämään

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Jokainen lapsi ja nuori huomioidaan ja hyväksytään sellaisena kuin hän on	<p>Yksilölliset oppimispolkujen luominen toisella asteella</p> <p>Jokaiselle lapselle laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelma</p> <p>Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman noudattaminen</p>	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Perusopetus</p> <p>Toinen aste</p> <p>Nuorisopalvelut</p> <p>Osallisuus- ja hyvinvointijaosto</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: kiusaamisen tilastot Kouluterveyskysely: ystävät ja yksinäisyys Mitä kuuluu -kysely Yksilöllinen varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelma on laadittu
Jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemansa tuen	<p>Tuen tarpeen huomioiminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.</p> <p>Luodaan mahdollisuuksia parempaan työrauhaan kouluissa ja oppilaitoksissa.</p> <p>Oppilas saa tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin.</p> <p>15–28 -vuotiaat nuoret saavat tukea ja ohjausta etsivästä nuorisotyöstä</p>	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Perusopetus</p> <p>Toinen aste</p> <p>Nuorisopalvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mitä kuuluu -kysely Harrastamisen Suomen mallin tilastot Kouluterveyskysely: Kokee, että vanhemmat tukevat ja kannustavat Varhaiskasvatuksen tuen hallintopäätökset Oppilaitosten tuen päätökset Etsivän nuorisotyön asiamäärä Sovari - sosiaalisen vahvistumisen mittari

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Lasten ja nuorten osallisuus vahvistuu	Vahvistetaan kaikkien mielenkiinnon kohteiden huomioimista	<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Oppilaitosten oppilas-/opiskelijakunnat</p> <p>Nuorisovaltuusto</p> <p>Mamselli</p> <p>Osallisuus- ja hyvinvointijaosto</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: kokee olevansa osa kouluyhteisöä Kokee olevansa osa luokkayhteisöä. Mitä kuuluu -kysely TEA-viisarin mittarit Varhaiskasvatuksen laadunarviointikysely Yksilöllinen varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelma on laadittu
	Otetaan uusia palautekanavia käyttöön kouluruokailussa	Mamselli	Palautekanaviin tulleet palautteet

10.5.2023

	Vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen omaksumista ja oppimista	Varhaiskasvatus	<ul style="list-style-type: none"> Yksikkökohtaisten vuosisuunnitelmien arviointi
	Käynnistetään MAHIS-toiminta	Perusopetus Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskyselyn osallisuus ja vaikuttaminen osioiden mittarit
	Selvitetään lasten parlamentin tmv. toiminnan ottamista osaksi kaupungin toimintaa.	Kaupungin lapset ja nuoret – strategiatimi	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: Ei koe olevansa tärkeä osa luokka- eikä kouluuyhteisöä Kouluterveyskysely: Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun
Henkilöstön itsearviointi toteutuu suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti	Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa käytetään itsearviointi-lomakkeita	Varhaiskasvatus	<ul style="list-style-type: none"> Varhaiskasvatuksen itsearviointilomakkeiden käyttö ja arviointi Varhaiskasvatuksen laadunarviointikysely (joka toinen vuosi)

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Sitoudutaan kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn	Uusien toimintamallien luominen haastavasti käyttäytävien oppilaiden opetukseen	Perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Mitä kuuluu -kysely Läheltä piti -ilmoitukset
	Otetaan Tuen käsi-toimintamalli käyttöön luokanvalvojan ja luokanopettajan työn tueksi	Varhaiskasvatus perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Amis-päätökyselyt Kouluterveyskysely Opiskelijoiden terveystarkastukset Lukion tulo- ja päätökyselyt
	Kiusaamisen vastaisten toimintamallien noudattaminen ja tarvittava päivittäminen sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus-suunnitelman seuraaminen (SoPu, KiVa-koulu)	Varhaiskasvatus perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Amis-päätökyselyt Kouluterveyskyselyn kiusaamisen mittarit Opiskelijoiden terveystarkastukset Lukion tulo- ja päätökyselyt Mitä kuuluu -kysely Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen laadunarviointikyselyt Yksikkökohtaisen vuosisuunnitelman arviointi
Systematisoidaan tiedolla johtaminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi	Hyödynnetään kyselyitä ja otetaan käyttöön vuosikello	Sivistystoimiala/ Perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> PowerBi järjestelmä
	opetushenkilöstön ja avustavan henkilöstön täydennyskoulutus Hytetu-asioihin	Sivistystoimiala/ perusopetus/ Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Osallisuus- ja hyvinvointijärjestelmä

10.5.2023

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Tunnistetaan varhaisesti nuorten riskikäyttäytymisen sekä tuetaan ja/tai motivoidaan muutokseen	Henkilökohtaistamis-keskustelut ja ohjauskeskustelut Ankkuripuhutukset	Opetushenkilöstö Koulukuraattorit, psykologit ja terveydenhoitajat Nuorisopalvelut Ankkuritoiminta	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: tupakkaa ja päihteitä koskevat mittarit ryhmään kuulumisen mittarit
	Huomioidaan, ettei kukaan jää ryhmän ulkopuolelle	Varhaiskasvatus Perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: yksinäisyyden mittarit Mitä kuuluu -kysely
	8. luokkalaisten päihdevalistustunnit	Perusopetus Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: tupakkaa ja päihteitä koskevat mittarit
	Puututaan ilmiöön sekä syihin sen takana: nuorten kiinnostus nuuskaa, sähkötupakkaa ja alkoholia kohtaan on noussut. Niitä myös tarjottu aiempaa enemmän	Nuorisopalvelut Oppilaitosten henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely tupakkaa ja päihteitä koskevat mittarit
	Noudatetaan juuri päivitettyä päihteidenvastaista toimintamallia ja arvioidaan sen toimivuutta	Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely tupakkaa ja päihteitä koskevat mittarit
	Selvitetään syitä kasvaneen syömishäiriöoireilun takana	Lukio Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: riski syömishäiriölle

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Edistetään terveellisten elämäntapojen omaksumista, lasten ja nuorten terveellistä suhtautumista ruokailuun sekä myönteistä suhdetta omaan kehoon ja liikuntaan huomioiden kehojen erilaisuus	Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman mukainen toiminta	Varhaiskasvatus	<ul style="list-style-type: none"> Tavoitteita toiminnalle on kirjattu lapsen varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelmaan
	Perustetaan ravintolatoimikunta tukemaan opiskelijoiden terveellisen ruokailun toteutumista	Perusopetus Mamselli Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> MOVE-mittauksen tulokset Kouluterveyskysely: ylipainon %-osuus, kuinka moni jättää kouluruuan syömättä, aamupalan syömättä Nykytila.fi
	Säännölliset terveystarkastukset	Perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely
	Ruokakasvatusyhteistyö kirjataan nykyistä selkeämmin osaksi hyvinvointikertomusta- ja suunnitelmaa sekä ateriapalveluiden kanssa laadittavia palvelusopimuksia.	Mamselli Varhaiskasvatus Perusopetus Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: ruokattomuksiin liittyvät mittarit

10.5.2023

	Järjestetään esimerkkiruokailut myös toisella asteella.	Mamselli Toinen aste	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: ruokattottumuksiin liittyvät mittarit
Nuorten fyysinen, psyykinen ja seksuaalisen turvallisuus paranee	Ajantasaisen opiskeluhoito-suunnitelman noudattaminen sekä yhteisöllinen ja yksilöllinen opiskeluhoito huomioiden.	Oppilaitokset	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, kuinka helppoa on lähestyä koulun turvallista aikuista

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Liikkumisen polarisaatio vähenee, lasten ja nuorten liikkumisen määrä lisääntyy	Etsitään ratkaisuja lasten ja nuorten tavoittamiseen viestinnällä.	Liikuntatulosityksikkö	<ul style="list-style-type: none"> MOVE-mittauksen tulokset (etenkin heikon fyysisen toimintakyvyn tulokset) kouluterveyskysely: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat VRT Liikkuu korkeintaan yhtenä päivänä viikossa vähintään tunnin päivässä
	Kehitetään höntsäliikunnan vaihtoehtoja paikallisten toimijoiden kanssa ja etsitään ratkaisua ja malleja matalan kynnyksen liikkumismahdollisuuksia nuorille	Liikuntatulosityksikkö	<ul style="list-style-type: none"> MOVE-mittauksen tulokset Harrastamisen Suomen mallin tilastot (liikunta), harrastajamäärät (ala- ja yläkoulut)
	Liikkuva koulu -ohjelmaan ja liikkuva opiskelu -ohjelmaan osallistuminen	Liikuntatulosityksikkö	<ul style="list-style-type: none"> Liikkuva koulu -nykytilan arviointi
	Valmistellaan juniorikortin käyttöönottoa kaupungin omille liikuntapaikoille. Hyödynnetään työkykypassiohjelmia (KAO)	Liikuntatulosityksikkö	<ul style="list-style-type: none"> Tuotteen käyttöaste ja keskimääräinen kävijäkerta / kortti (jos tulee käyttöön), työkykypassin suorittaneiden määrä

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Nuorten yksinäisyys vähentyy ja yhteisöllisyys vahvistuu.	Hyödynnetään digitalisaatiota ja uusia teknologioita kasvokkain tapahtuvien palvelujen ohella.	Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: yksinäisyyteen ja osallisuuteen liittyvät mittarit KAO:n AMIS-kyselyt Lukion aloitus- ja päätöskyselyt
	Järjestetään myös osallistavia livetapahtumia nuorille yhteistyössä järjestöjen kanssa	Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskysely: yksinäisyyteen ja osallisuuteen liittyvät mittarit

10.5.2023

			<ul style="list-style-type: none"> • KAO:n AMIS-kyselyt Lukion aloitus- ja päätös-kyselyt
	Selvitetään ja suunnitellaan yhdessä nuorten kanssa toimia Kajaanin muualta tulleiden nuorten ottamiseen mukaan toimintaan.	Nuorisopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluterveyskysely: yksinäisyyteen ja osallisuuteen liittyvät mittarit
	Asuntolassa asuvien opiskelijoiden aktivointi kaupungissa tarjolla olevien harrastusmahdollisuuksien pariin	KAO	<ul style="list-style-type: none"> • KAO:n AMIS-kyselyt

Painopistealue 3. Hyvinvoivana työssä ja eläkkeelle

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Edistetään kuntalaisten työkykyä, jaksamista sekä fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia: elämän merkityksellisyys, elämästä nauttiminen, oppiminen, tyytyväisyys itseen ja itse-tunto	Tunnistetaan keskeiset riskiryhmät ja kohdistetaan aktiivista toimintaa, palveluja ja toimenpiteitä riskiryhmissä oleviin.	Sivistystoimiala kajaanilaiset järjestöt ja kylätöimijat Kainuun sotien asiantuntijoiden hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> • TEA-viisari: Liikunta-aktiivisuus • Mielenveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64 -vuotiaat. • Työllisyysaste ja työttömyysaste • Aktivointiaste • Kulttuurihyvinvointiindikaattorit • Asukastutkimus
	Enkäistään aikuisten ylipainoa ja lihavuutta sekä edistetään painonnousun hallintaa.	Ympäristötekni- nen toimiala Sivistystoimiala	<ul style="list-style-type: none"> • THL: Lihavuuteen liittyvä sairastavuus
	Edistetään kulttuurihyvinvointia ja kulttuuripalveluiden saatavuutta	Sivistystoimiala	<ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurihyvinvointiindikaattorit • TEA-viisari • Kirjaston kävijämäärät • Kaukametsän kävijämäärät
	Kehitetään kaupunkiympäristön hyvinvointivaikutuksia edistämällä luontoliikunta- ja ulkokuntoilumahdollisuuksia,	Ympäristötekni- nen toimiala Sivistystoimiala	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollinen kysely
	Kehitetään kaupunkiympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta	Ympäristötekni- nen toimiala	<ul style="list-style-type: none"> • Tilastokeskus: tieliikenneonnettomuudet
	Edistetään liikenneturvallisuutta (mm. Linnansilta)	Ympäristötekni- nen toimiala	<ul style="list-style-type: none"> • Tilastokeskus: tieliikenneonnettomuudet
	Mielen terveyden edistäminen mm. tulevien hankkeiden kautta.	Konsernipalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Sotkanet: mielen terveysmittarit

10.5.2023

	Vahvistetaan ehkäisevää päihdetyötä	Konsernipalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Sotkanet: mielenterveysmittarit Laadittu ehkäisevän päihdetyön suunnitelma osaksi hyvinvointisuunnitelmaa
--	-------------------------------------	------------------	--

Painopistealue 4. Hyvinvoiva ikäihminen ja turvallinen arki

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Edistetään ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja psyykkistä hyvinvointia sekä vähennetään ikäihmisten yksinäisyyttä	Pidetään yllä iäkkäiden kuntalaisten toimintakyvyn ylläpysymistä.	Ympäristö- tekninen toimiala Sivistystoimiala Kajaanilaiset järjestöt ja kylätöimijat	<ul style="list-style-type: none"> Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet
	Mahdollistetaan ja edistetään iäkkäiden esteetöntä ja turvallista liikkumista (mm. Esteetön terveismetsä – hankkeen kautta)	Ympäristötekninen toimiala Sivistystoimiala Kajaanilaiset järjestöt ja kylätöimijat	<ul style="list-style-type: none"> Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet
	Valmistellaan seniorikortin käyttöönottoa kaupungin omille liikuntapaikoille	Liikuntatulos-yksikkö Sivistystoimiala	<ul style="list-style-type: none"> Toteutuma Kävijämäärät
	Edistetään iäkkäiden kuntalaisten mielenterveyttä erilaisten yhteisöllisyyttä lisäävien toimenpiteiden avulla	Mahdolliset hankeresurssit	<ul style="list-style-type: none"> Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä
	Ikääntyneiden alkoholin käytön lisääntymisen ehkäisy ja riskitekijöihin puuttuminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	Kajaanin ehkäisevän päihdetyön työryhmä	<ul style="list-style-type: none"> audit-kyselyt

10.5.2023

Painopistealue 5. Vaikuttava hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU) edistämistyö

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Edistetään vaikuttavaa HYTETU-työtä	Laaditaan laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma valtuustokausittain. Laaditaan vuosittain raportti hyvinvointitilanteesta ja tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointisuunnitelmaa.	Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Valmistunut suunnitelma
	Laaditaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma osaksi seuraavaa hyvinvointisuunnitelmaa.	Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Valmistunut suunnitelma
	Laaditaan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi osaksi seuraavaa hyvinvointisuunnitelmaa.	Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Valmistunut suunnitelma
	Laaditaan turvallisuussuunnitelma osaksi seuraavaa hyvinvointisuunnitelmaa.	Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Valmistunut suunnitelma
	Otetaan käyttöön vaikutusten ennakoarviointi (EVA)	Konsernipalvelut	• EVA:n toimintaohjeet ja toimintamalli käytössä.
	Tarkastuslautakunta arvioi hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista.	Konsernipalvelut	• Tarkastuslautakunnan arviointiraportti
Julkiset ja yksityiset toimijat sitoutuvat edistämään päihteettömyyttä (ehkäisevä päihdetyö)	Ehkäisevän päihdetyön työryhmän toiminnan käynnistäminen ja työn fokuointi.	Ehkäisevän päihdetyön työryhmä	• Ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuuden arviointi

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Mittarit
Edistetään kuntalaisten osallisuutta eri väestöryhmät huomioiden	Laaditaan osallisuusohjelma	konsernipalvelut, osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Valmis ohjelma
	Otetaan Pore-hankkeessa testattu osallistava budjetointi osaksi kaupungin osallisuus-toimintaa	konsernipalvelut, osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Osallistuvan budjetoinnin ideointi- ja äänestysmäärät
	Kehitetään järjestöyhteistyötä mm. markkinoimalla järjestöjen lähellä.fi -palvelua ja järjestämällä järjestötapaamisia (infot, työpajat yms.)	Konsernipalvelut osallisuus- ja hyvinvointijaosto Valikko-ryhmä	• Kysely järjestöille ja palaute
	Uudistettujen järjestöavustusten myöntämisperusteiden	Avustusten valmistelijat	• palaute

10.5.2023

	arviointi kokemusten perusteella.		
	Kehitetään kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia uusia digitaalisia osallisuusmenetelmiä hyödyntäen	konsernipalvelut, osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Käyttäjämäärät
	Huomioidaan esteettömyys	osallisuus- ja hyvinvointijaosto	• Palaute

Turvallisuusindikaattorit

Hyvinvointisuunnitelmassa on mahdollista käyttää jo käytössä olevien lisäksi seuraavia turvallisuusindikaattoreita sekä kulttuurihyvinvointi-indikaattoreita.

Nuorten rikollisuuden vähentäminen

Indikaattorit:

1. Nuorten tekemät rikokset (15–29-vuotiaat) suhteutettuna alueen nuorten määrään (poliisin tilastot, väestötiedot)
2. Nuorten uusintarikollisuus (% , 3 vuoden sisällä - tilastokeskus)
3. Ankkuri-toiminnassa kohdattujen nuorten rikosentekijöiden lukumäärä kotikunnittain (poliisin tilastot)
4. Sovitellut rikokset, joissa tekijä 15–29-vuotias, suhteutettuna nuorten tekemien rikosten kokonaismäärään (sovittelutoimistot, poliisin tilastot)
5. Pitkäkestoisen tuen palveluiden piirissä olevien lasten ja nuorten määrä

Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen

Indikaattorit

1. Pelastusviranomaiselle tehtyjen riski-ilmoitusten määrä 100 000 asukasta kohti
2. yli 65-vuotiaiden palokuolemat (Pronto)
3. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (SOTKANet)
4. Toteutetut yksilölliset kaatumisen ehkäisyn toimenpiteet suhteessa suuressa kaatumisvaarassa olevien asukkaiden määrään alueella (kunnan tilastot)

Lähisuhdeväkivallan vähentäminen

Indikaattorit

1. Lapsiin kohdistunut fyysinen lähisuhdeväkivalta viimeisen vuoden aikana (poliisin tilastot)
2. Aikuisiin kohdistunut fyysinen lähisuhdeväkivalta viimeisen vuoden aikana (poliisin tilastot)
3. Rikosuhripalveluihin ohjattujen uhrien määrä suhteessa lähisuhdeväkivallan kokonaismäärään (rikosuhripalvelut, poliisin tilastot)
4. Rikosentekijöille suunnattuihin palveluihin ohjattujen asiakkaiden määrä suhteessa lähisuhdeväkivallan kokonaismäärään

Hyvien väestösuhteiden edistäminen

Indikaattorit

1. Yhdenvertaisuussuunnitelmien seuranta (kyselyt)
2. Keskeisten väestöryhmien väliset suhteet (kysely)
3. Syrjintäkokemukset (kysely)

10.5.2023

Alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy

Indikaattorit

1. Päihtymysperusteiset kiinniotot (poliisin tilastot)

Julkisten tilojen turvallisuus

Indikaattorit

1. Turvallisuuden tunteen kehittymisen seuraaminen hot spots -paikoissa kyselyiden avulla

Kulttuurihyvinvointi

Indikaattorit:

1. Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta
2. Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluku
3. Kirjasto, kokonaislainaus / asukasluku
4. Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä / (asukasluku/1000)
5. Kirjasto, toimintakulut tilastovuonna / asukasluku
6. Kirjastoaineistokulut / asukasluku
7. Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista
8. Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
9. Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
10. Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
11. Kirjastokortin käyttäjät / 1 000 asukasta eri ikäluokissa
12. Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta
13. Tyytyväisyys kirjastopalveluihin
14. Museopedagogin tavoittamat peruskoululaiset
15. Taiteen perusopetusta saavien lasten ja nuorten osuus
16. Kulttuuripalveluiden käyttöaste
17. Kulttuuripalvelujen koettu riittävyys sosioekonomisen aseman mukaan
18. Tyytyväisyys kulttuuripalveluihin
19. Kansalaisopiston käyttäjät ikäryhmittäin
20. Jaettujen avustusten määrä

Liite 1.

*Tuen käsi -toimintamalli

10.5.2023

